TAISTELU SAMMOSTA

Esityohjeita Kalewalan 43. runoon

LAATINUT
ARVO SUOMINEN

OTAVA

TAISTELU SAMMOSTA

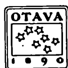
ESITYSOHJEITA

KALEVALAN

43. RUNOON

LAATINUT

ARVO SUOMINEN

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

KUSTANNUS-
OSAKEYHTIÖ
OTAVAN
KIRJAPAINO
HELSINGISSÄ
1935

LAUSUJILLE

Monesti on vaikea löytää lausujaa, joka voisi esittää Kalevalaa riittävän mukaansatempaavasti. Yksitoikkoinen esitys taas voi antaa yleisölle sen käsityksen, että Kalevala on kuivaa eikä ainakaan kelpaa suullisesti esitettäväksi. Tämän mahdollisuuden poistamiseksi julkaistaan allaolevat Kalevalan 43. runon (lyhennetyn) kuorolausuntaa opastavat ohjeet. Ne kelvannevat pääpiirteissään vuorolausujille, jopa yksinlausujallekin.

Erikoisesti kouluissa kuorolausunta tuntuu sopivalta suullisen esitystaidon opettamiskeinolta siksi, että siinä jokainen oppilas saa harjoitusta paljon enemmän kuin vuorollaan lausuessaan ja että heikommatkin toisten mukana uskaltavat käyttää ääntään vaihtelevasti.

Tämä runo, »Taistelu sammosta», lienee Kalevalan voimakkain ja jännittävin; se jos mikään sopinee esitettäväksi Kalevala-juhlissa. Eikä tämä runo ole niin vaikeakaan esittää kuin jokin lyyrillisen herkkä jakso.

Kuoroesitystä varten tarvitaan pienen sekakuoron kokoinen (15—40-henkinen) joukko — esim. koulun luokka — joka jaetaan lausujien puheäänen korkeuden ja sävyn perusteella ääniin (sopraano, altto, tenori, basso) ja sijoitetaan esitystä varten — mieluimmin kuorolavalle — kuten laulavakin kuoro. Yksinlausujat, »solistit», joita käsiteltävässä runossa tarvitaan 3—5,

esittävät osansa tavallisilta paikoiltaan kuorossa. Paraiten sujuu esitys, jos kaikki osaavat esitettävänsä ulkoa; muuten on edullista, että jokaisella on esitysohjein varustettu teksti. Ellei yhteislausuntaosia ennätetä harjoittaa niin valmiiksi, että kaikki puhuvat täsmällisen yht'aikaisesti ja samalla luontevasti, täytyy ohjaajan esityksenkin aikana käsiensä ja suunsa liikkeillä pitää lausujat samassa tahdissa. Muuten ohjaaja voi sijoittua piiloon kuoronsa taakse tai jäädä poiskin.

Lausujien on katsottava ohjaajaa tai, jos häntä ei ole, yleisöä, ei kuitenkaan sinne tänne vilkuillen, vaan johonkin salin perällä melko alhaalla olevaan tiettyyn kohtaan katsoen. Koko ajan on ilmeilläkin seurattava esityksen tunnelmaa.

Joukkoesityksessä on äänteet, etenkin kerakkeet (varsinkin r, k, p, t) lausuttava liioitellun voimakkaasti. Sanain ja säkeitten loppuja ei saa niellä, mutta on varottava myös runopoljennon liian selvää tuntumista. Kalevalaakin lausuttaessa on muistettava: pääpaino on suomessa ensimmäisellä tavulla. Loppuhenkoset on merkitty pienin kirjaimin tai heittomerkein.

Runotekstiin on sitä paitsi tehty seuraavat merkinnät: alleviivaus tarkoittaa sanapainoa, harvennus merkitsee hidasta lausuntaa, *kursivointi* taas nopeaa. Pystyviiva merkitsee taukoa |; pitkä tauko merkitään useammalla pystyviivalla |||. Äänen vahvuusasteet on sopivissa kohdissa merkitty säkeitten eteen kirjoitetuilla musiikin merkeillä: pp, p (hiljaa), mp, mf (kohtalaisesti), f, ff (voimakkaasti). Merkintä mf-ff tarkoittaa paisutusta j. n. e.

Muut esitysohjeet ovat asianomaisen tekstikohdan vieressä.

Esityksen tehoa voi lisätä taustalla, valaistuksella,

puvuilla ja joukkoliikkeillä, mahdollisesti myös esim. lyömäsoittimista saatavilla hälyäänillä. Näitten keinojen samoin kuin eri kuoroäänten erilainen yht'aikainen käyttö (esim. miehet hyvin matalalta, naiset hyvin korkealta) vaatii liian paljon työtä ja taitoa voidakseen aloittelevan puhekuoron esityksessä tulla kysymykseen.

Esiintyjäryhmät ovat seuraavat: *sopraanot, altot* (yhdessä *naiset*), *tenorit, bassot* (yhdessä *miehet*), ynnä seuraavat viisi *solistia*, joista kuitenkin Ilmarinen (4 + 6 säettä) ja Veen emonen (2 + 4 säettä) voidaan sopivien esiintyjien puutteessa huoleti jättää pois.

Väinämöinen voimakasääninen basso, vakava ja juhlallinen.

Louhi voimakas ja mielellään rumasävyinen altto, kiihkeä ja tarmokas.

Lemminkäinen meheväkaikuinen tenori, vilkas ja innokas.

Veen emonen vienon kaunis sopraano, rauhallinen ja lempeä.

Ilmarinen keskikorkea barytoni, sävyltään koulimaton, vakava ja arka, hieman yksinkertainen.

Soolo-osatkin voi esittää joukkolausuntana (yksi kuoroääni esittää kutakin), jolloin kuitenkin johtolauseet (»sanoi lieto Lemminkäinen» y. m. s.) on esitettävä.

Esitys kokonaisuudessaan (n. 300 säettä) kestää neljännestunnin. Sulkuihin merkityt säkeet voi jättää lausumatta.

A. S.

SANASELITYKSIÄ:

6 *suoritti* pani kuntoon.
14 *vaatevarpoja* raakapuita.
16 *varpapuita* raakapuita.
30 *ravaha* kapua äkkiä!
46 *taakea* hämärä.
72 *hakkoavi* kiitää aaltoja hakaten.
86 *lylyiset* männyn pohjoispuolesta tehdyt.
110 *taki vähäisen* aivan vähän.
111 *mestoavi* hävittää, heittää.
156 *kuokan kuolioa* kuokkakulua.
166 *vieprahteli* viisti.
184 *pielen* maston.
224 *räimilöivi* hosuu.
247 *kavetta* naista.
261 *vuo'alti* vetäisi.
396 *satoamahan* tuottamaan satoa.

KALEVALAN 43. RUNO.

Kaikki mahtavasti ja reippaasti
f Louhi Pohjolan emäntä |
kutsui Pohjolan kokohon. |

tyynesti ja havainnollisesti selittäen
mf Pani joukon jousihinsa,
laittoi miehet miekkoihinsa. |
Rakenteli Pohjan purren,
suoritti sotavenosen.

Naiset hitaasti, hieman leikkisästi
Latoi miehet laivahansa,
suoritti sotaurohot,
kuni sotka poikasensa,
tavi lapsensa[1] latovi:

Kaikki ihmetellen, voimakkaasti, nopeammin
f sata miestä miekallista,
tuhat jousella urosta.

touhuisasti, nopeahkosti, matalalta
mf Kohenteli purje^{p}puita,
vaate^{v}varpoja varasi;

kiihtyen ja kohoten
nosti puuhun purjehia,
vaattehia varpapuihin,

hitaasti
f kuin on pitkän pilven longan,
pilven tönkän taivahalla.

kiihkeästi ja nopeasti, matalammalta
mf Siitä läksi laskemahan,
sekä *läksi*, jotta joutui

hidastaen ja painottaen, juhlallisesti
f sampoa tapoamahan
venehestä Väinämöisen. |||

Miehet hyvin rauhallisesti, matalahkolla äänellä, leppoisasti
Vaka vanha Väinämöinen
mf laskevi sinistä merta. |

<table>
<tr><td>korkeammalta (vain tenorit) ja vilkkaammin</td><td>mf</td><td>Itse^{t} tuon sanoiksi virkki,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>puhui purtensa^{p} perästä: |</td></tr>
<tr><td>Väinämöinen juhlallisen arvokkaasti</td><td></td><td>»Oi sie lieto Lemmin poika,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>ylimäinen ystäväni!</td></tr>
<tr><td>vähän reippaammin, kehoittaen</td><td>f</td><td>Nouse^{p} purje^{p}puun nenähän,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>vaate^{v}varpahan ravaha! |</td></tr>
<tr><td>venytellen ja täsmällisesti</td><td>mf</td><td>Katsaise” etinen ilma,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>tarkkoa^{t} takainen taivas,</td></tr>
<tr><td>vakavasti</td><td></td><td>onko selvät | ilman rannat,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>onko selvät vai sekavat!» ||</td></tr>
<tr><td>Miehet (tai vain tenorit) korkealta, vilkkaasti, leikkisästi</td><td></td><td>Tuopa lieto Lemminkäinen,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>poika, veitikkä verevä,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>hyvin kärkäs käskemättä,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>kehumattaki kepeä,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>nousi purje^{p}puun nenähän,</td></tr>
<tr><td>äkkiä »ravahti»</td><td>f</td><td>vaate^{v}varpahan ravahti. ||</td></tr>
<tr><td>Kaikki hitaasti, pitäen pitkiä taukoja, venytellen (päätä kurkotellen, silmiä siristäen)</td><td>mp</td><td>Katsoi iät, | katsoi lännet, |</td></tr>
<tr><td></td><td>mf</td><td>katsoi luotehet, | etelät, |</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>katsoi poikki Pohjan rannan. ||</td></tr>
<tr><td>Naiset keveämmin</td><td>mp</td><td>Siitä tuon sanoiksi virkki:</td></tr>
<tr><td>Lemminkäinen hitaasti aprikoiden ja venytellen</td><td></td><td>»Selvänä etinen ilma, |</td></tr>
<tr><td>vähän hämmästyen</td><td></td><td>taakea takainen taivas:</td></tr>
<tr><td>korkealta</td><td>mf</td><td>pieni on pilvi pohjosessa,</td></tr>
<tr><td>hiljemmin</td><td></td><td>pilven lonka luotehessa.»</td></tr>
<tr><td>Väinämöinen opettajamaisesti toruen</td><td>mf</td><td>»Jo vainen valehtelitki!</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Ei se pilvi olle^{k}kana,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>pilven lonka liene^{k}känä:</td></tr>
<tr><td>painokkaasti ja selittäen kuten lapselle</td><td></td><td>se on pursi purjehinen, |</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Katso^{t} toiste^{t} tarkemmasti!» |</td></tr>
<tr><td>Kaikki hitaasti</td><td>mf</td><td>Katsoi toiste(^{k}), | katsoi tarkoin.</td></tr>
<tr><td>Naiset vilkkaammin</td><td>mp</td><td>Sanovi sanalla tuolla:</td></tr>
<tr><td>Lemminkäinen hitaasti kuten edellä, tähystellen</td><td></td><td>»Saari kaukoa näkyvi,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>etähältä haamottavi;</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td>havukoita haavat täynnä,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>koivut kirjokoppeloita.»</td></tr>
<tr><td>Väinämöinen vihaisesti ja voimakkaasti</td><td>mf</td><td>»Jo vainen valehtelitki!</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Havukoita ei ne olle</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>eikä kirjokoppeloita:</td></tr>
<tr><td>painokkaasti</td><td>f</td><td>ne on Pohjan poikasia.</td></tr>
<tr><td>hyvin hitaasti</td><td></td><td>Katso^{t} tarkoin kolmannesti!»</td></tr>
<tr><td>Kaikki hätäisesti ja nopeasti</td><td>mf</td><td>Se on lieto Lemminkäinen</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>katsoi kerran kolmannenki.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>(Sanovi sanalla tuolla,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>lausui tuolla lausehella:)</td></tr>
<tr><td>Lemminkäinen avuttoman hätäisesti, mutta voimakkaasti</td><td>f</td><td>»Jo tulevi Pohjan pursi,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>satahanka hakkoavi!</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Sata on miestä soutimilla,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>tuhat ilman istumassa!» |</td></tr>
<tr><td>Kaikki jyhkeä, vakava, voimakas ja matalahko ääni</td><td>mf</td><td>Silloin vanha Väinämöinen</td></tr>
<tr><td></td><td>f</td><td>jo tunsi | toet totiset. |</td></tr>
<tr><td>hiljaa</td><td>mp</td><td>sanan virkkoi, noin nimesi:</td></tr>
<tr><td>Väinämöinen täydellä voimalla, järkyttyneenä</td><td>f</td><td>»Soua^{s}, seppo Ilmarinen,</td></tr>
<tr><td></td><td>f</td><td>soua^{l}, lieto Lemminkäinen,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>soutakatte, kaikki kansa,</td></tr>
<tr><td>vähän hiljemmin</td><td>mf</td><td>jotta juoksisi venonen,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>pursi eestä ennättäisi!»</td></tr>
<tr><td>Kaikki voimakkaasti ja kiihkeästi (Bassot kunkin säkeen alussa kerran: »Soutakatte!»)</td><td>f</td><td>Souti seppo Ilmarinen,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>souti lieto Lemminkäinen,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>souti kansa kaikenlainen.</td></tr>
<tr><td>paisuen</td><td>mf</td><td>Lyllyivät melat lylyiset,</td></tr>
<tr><td>hitaasti ja jäntevästi</td><td>f</td><td>hangat piukki pihlajaiset,</td></tr>
<tr><td></td><td>ff</td><td>vene^{h} honkainen vapisi;</td></tr>
<tr><td>Naiset näppärästi ja nopeasti, puoleksi kuiskaten</td><td>mp</td><td>nenä hyrski hylkenenä,</td></tr>
<tr><td>Kaikki</td><td>mf</td><td>perä koskena kohisi,</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>mf</td><td>(vesi kiehui kelloloissa,</td></tr>
<tr><td></td><td>f</td><td>vaahti palloissa pakeni.)</td></tr>
<tr><td>Miehet reippaasti ja vakavasti</td><td>f</td><td>Kilvan kiskoivat urohot,</td></tr>
<tr><td></td><td>p</td><td>miehet veikaten vetivät: ||</td></tr>
<tr><td>Äkkitauko</td><td></td><td>Eipä matka eisty^{k}känä,</td></tr>
<tr><td>Kaikki kauhuissaan, käheällä, matalalla ja hiljaisella äänellä, hengästyneinä</td><td></td><td>ei pakene^{p} puinen pursi</td></tr>
<tr><td></td><td>mp</td><td>eestä purren purjehisen,</td></tr>
<tr><td>kauhistuen</td><td></td><td>tuon on P o h j o l a n venehen. ||</td></tr>
<tr><td>Kaikki jyhkeä, matala, vakava ja voimakas ääni</td><td>mf</td><td>Silloin vanha Väinämöinen</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>jo tunsi tuhon tulevan,</td></tr>
<tr><td>korkeahko, räikeä ääni</td><td>f</td><td>hätäpäivän päälle^{s} saavan. |</td></tr>
<tr><td>Miehet matala, hidas ja tyyni</td><td>mp</td><td>Arvelee, || ajattelevi, |</td></tr>
<tr><td>neuvottomana, korkeammalta</td><td></td><td>miten olla(^{k}), kuin eleä. ||</td></tr>
<tr><td>Kaikki kohentautuen, »hoksaten».</td><td>mp</td><td>Itse^{t} tuon sanoiksi virkki:</td></tr>
<tr><td>Väinämöinen rauhallisen ylväästi, melkein silmää iskien</td><td>mf</td><td>»Vielä mä tuohon mutkan muistan,</td></tr>
<tr><td>»— mm —»</td><td></td><td>keksin k u m m o a vähäisen.»</td></tr>
<tr><td>Allot matala, tasavahvuinen ääni, nopeahkosti; jännittynyt odotus</td><td>p</td><td>Tavoittihe tauloihinsa,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>tunkihe tuluksihinsa.</td></tr>
<tr><td>Kaikki vähän korkeammalta</td><td>mp</td><td>Otti p i i t ä pikkuruisen,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>tauloja taki vähäisen;</td></tr>
<tr><td>reippaasti ja julhallisesti</td><td>mf</td><td>ne merehen mestoavi</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>yli olkansa^{v} vasemman.</td></tr>
<tr><td>Naiset rauhallisesti ja hiljaa</td><td></td><td>(Sanovi sanalla tuolla,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>lausui tuolla lausehella:)</td></tr>
<tr><td>Väinämöinen tasaisesti ja uhkaavasti paisuttaen</td><td>mp</td><td>»Tuosta tulkohon karinen,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>salasaari kasvakohon,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>johon juosta^{p} Pohjan purren,</td></tr>
<tr><td></td><td>ff</td><td>satahangan halkiella</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>(meren myrskyn hiertimessä,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>lainehen rapa'imessa)!»</td></tr>
<tr><td>Kaikki voimakas paisutus; hämmästyen, taakse vetäytyen</td><td>mf-ff</td><td>Se siitä kariksi kasvoi,</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>loihe luo'oksi merehen,</td></tr>
</table>

tyyneesti ja havainnollisesti selittäen	mf	itähän pitemmin puolin,
		poikkipuolin pohjoisehen. ||
Kaikki äkkiä ja nopeasti	f	Tulla^{p} puikki Pohjan pursi,
»— kk —»		halki aallon hakkoavi: ||
Äkkitauko. Kauhulla ja hämmästyksellä, matala ja käheä ääni kuten s. 95	mp	jopa joutuvi karille,
		puuttui luotohon lujasti.
voimakkaasti ja mahtavasti	f	Lenti poikki puinen pursi,
		satakaari katkieli;
		mastot maiskahti merehen,
		purjehet putoelivat
Naiset keveästi keinutellen korkealla äänellä	mf	noiksi tuulen vietäviksi,
		ahavan ajeltaviksi. ||
Naiset nopeasti ja hätäisesti	f	Louhi, Pohjolan emäntä,
		jaloin juoksevi vetehen,
hitaammin ja ikäänkuin ponnistaen		läksi purtta nostamahan,
		laivoa kohottamahan. ||
Kaikki hyvin hitaasti, kovasti ponnistaen, toivottomasti	mf	Ei ota^{v} vene’’ yletä
		eikä pursi liikahella:
voimakkaammin, surkeasti valittaen	f	Kaikk’ oli kaaret katkennunna,
		kaikki hangatki hajalla.
Naiset hitaasti	mp	Arvelee, ajattelevi.
		(Itse tuon sanoiksi virkki:)
Louhi neuvottomana kysyen, hölmistyneenä		»Mikäs neuvoksi tulevi,
		(kukas pannahan etehen)?»
Kaikki äkkiä, voimakkaasti ja reippaasti, kauhistuen	f	Jopa muiksi muutaltihe,
		tohti toisiksi ruveta:
hiljaa, selittäen hitaasti	p	Otti viisi viikatetta,
		kuusi kuokan kuolioa:
päättävästi	mf	nepä kynsiksi kyhäsi,
	mp	kohenteli kouriksensa;
selittäen taas	p	puolen purtta särkynyttä:
	mf	senpä allensa asetti;

komeasti	f	laiat siiviksi sivalti,
hillitysti	mf	peräpuikon purstoksensa;
hämmästyen ja vakuuttaen	f	sata miestä siiven alle,
		tuhat' purston tutkaimehen. |
aletaan matalalta, vähitellen kohottaen säveltä ja kiihtyen	mf	Levitäikse lentämähän,
		kokkona kohotteleikse.
ilkeästi uhaten, tauotta		Lenteä[1] lekuttelevi
	f	tavoitellen Väinämöistä: |
hidas, voimakas, korkeahko	ff	siipi pilviä sipaisi,
matalampi sävel	mf	toinen vettä vieprahteli. ||
Naiset hiljaa ja tyynesti	mf	(Veen emonen, vaimo kaunis,
		hänpä tuon sanoiksi virkki:
Veen emo rauhallisesti, mutta hyvin vakavasti neuvoen	mp	»Oi on vanha Väinämöinen!
		Käännä[p] päätä päivän alta,
»Vaara uhkaa, poikani!»	mf	luo'os silmät luotehesen,
		katso[t] taaksesi vähäisen!»)
Miehet hieman epäröiden, hitaasti	mp	Vaka vanha Väinämöinen
silmiä siristäen, ei oikein uskoen		käänti päätä päivän alta,
silmät puoliavoinna, hämmästyen		luopi silmät luotehesen,
silmät selällään, kauhistuen	mf	katsoi taaksensa vähäisen:
Kaikki yllättäen, voimakkaasti, vähän hillitymmin	ff	Jo tulevi Pohjan eukko,
	f	lintu kumma liitelevi,
käheä hämmästys	mp	harte'ista kuin havukka,
hitaasti	mf	vaakalintu vartalolta.
reippaasti ja äkkiä naiset korkealta, miehet matalalta	ff	*Yllättävi* Väinämöisen.
		Lenti purje[p]puun nenähän,
		(päähän pielen seisotaikse:) ||
käheä, kauhistunut ääni	mp	oli pursi päin pu'ota,
		laiva laioin kallistua.
Naiset ja *tenorit* avuttomasti. korkealla äänellä	mf	Siinä seppo Ilmarinen
		heitäikse Jumalahansa,

Luojahansa[l] luotteleikse.
mp Sanovi sanalla tuolla:

Ilmarinen lapsellisen pelokkaasti, hyvin vakavasti, korkeahko ääni, (varottava liioittelua)

f »Varjele[v], vakainen Luoja,
kaitse[k], kaunoinen Jumala,
ettei poika pois tulisi,
emon lapsi lankeaisi
mf (Luojan luomalta lu'ulta,
Jumalan sukeamalta)!»

Kaikki mahtavasti ja voimakkaasti

f Itse[v] vanha Väinämöinen

Naiset

mf sanan virkkoi, noin nimesi:

Väinämöinen rauhallisesti ja voimakkaasti, hieman ivaten

f »Ohoh Pohjolan emäntä!
Joko[s] saat jaolle[s] Sammon
(nenähän utuisen niemen,
päähän saaren terhenisen)?»

Louhi keskeyttäen kiihkeän vihaisesti, hampaitten välistä (kyyryssä)

»En lähe[j] jakohon sammon
sinun kanssasi, katala,

nimi ilkeästi venytellen

kerallasi, V ä i n ä m ö i n e n!»

Naiset äkkiä äärimmäisen voimakkaasti ja kiihkeästi

fff Itse[s] sampoa tavoitti
venehestä Väinämöisen.»

Miehet (tenorit) innokkaasti, miltei kimeällä äänellä

f Siinä lieto Lemminkäinen
miekan vyöltänsä[v] vetäisi,
tempasi terävän rauan,

hätäisesti ja tehottomasti

kokon kourille[k] kokevi,
räpylöille[r] r ä i m i l ö i v i.

taas teennäisellä voimalla, poljennollisesti

mf Iski lieto Lemminkäinen,
sekä iski jotta lausui:

Lemminkäinen ylvästellen, mutta ei itsekään uskoen, melkein pelokkaasti, ikäänkuin taakse vetäytyen

f »Maahan miehet, maahan miekat,
maahan untelot urohot,
sa'at miehet siiven alta,
kymmenet kynän nenästä!»
(Virkki tuossa Pohjan eukko,
puhui purje[p]puun nenästä:)

Louhi suht. korkealla äänellä, ilkeästi ivaten, tyynesti

mf »Oi sie lieto Lemmin poika,

»kylmää vettä niskaan» säälien

Kauko rukka, mies katala!
Pettelit oman emosi,
valehtelit vanhempasi:

kuin lasta toruen, häijysti

sanoit et käyväsi sotoa
kuunna, kymmennä kesänä!»

Miehet matala, tasavahvuinen ääni, »tyyntä myrskyn edellä»

mp Vaka vanha Väinämöinen,
tietäjä iän-ikuinen,
mf arvasi ajan olevan,

vähän voimakkaammin, uhaten

f tunsi hetken tulleheksi.

Kaikki äkkiä

f-ff Jo veti melan merestä,
tammen lastun lainehesta;

hitaammin ja harkitummin

sillä kalhaisi kavetta,
iski kynsiä kokolta:

selittäen

mf muut kynnet meni muruiksi,

melkein salaa kuiskaten

p jäi yksi | sakarisormi.

voimakkaasti

f Pojat siiviltä *putosi*,
melskahti merehen miehet.

äkkiä ja nopeasti

Itse^{k} kokko kopsahtihe,
kapsahutti kaaripuille,

tyynemmin

mf kuni puusta koppeloinen,
kuusen oksalta orava. |

Naiset kiihkeästi ja hitaasti kuiskaten, ikäänkuin salaa

pp Siitä sampoa tavoitti
p sormella nimettömällä.

Kaikki äkkiä yllättäen

ff Sammon vuo'alti vetehen,

vähitellen hidastuen

kaatoi kaiken kirjokannen
f keskelle^{m} meren sinisen: ||

hitaasti ja murheellisesti todeten

mf Siinä sai muruiksi sampo, |
kirjokansi kappaleiksi. |||

tyyni, raskas, mutta runollisen kaunis tunnelma

mf Niin meni muruja noita,
sammon suuria paloja

matala, hidas ja hiljaisehko ääni

alle^{v} vienojen vesien,
päälle^{m} mustien murien. |

Naiset korkeahko ääni, kaunis, tasainen poljento, keinuen		Niitä tuuli tuuitteli,	283
		meren läikkä *läikytteli*	
		selällä meren sinisen,	
		meren laajan lainehilla.	
äkkiä huomaten ja riemastuen; korkea, lämmin ääni		Tuuli maalle[t] työnnytteli,	
		aalto rannallen ajeli. ||	
Miehet rauhallisesti ja vaatimattomasti	mf	Vaka vanha Väinämöinen	385
		itse[m] maalle[m] mentyänsä	
iloiten, kuin rakkaan omaisen kohdatessa	f	löyti sampuen muruja,	
		kirjokannen kappaleita	
rauhallisesti selittäen	mf	rannalta merelliseltä,	
korkeammalla äänellä	mp	hienoiselta hietiköltä.	390
Kaikki voimakkaasti, silmät loistaen	mf-f	*Hän tuosta toki* ihastui.	295
arvokkaasti	mp	Sanan virkkoi, noin nimesi:	
Väinämöinen tyynen iloisesti hymyillen	mf	»Tuost' on siemenen sikiö,	
	Λ	alku onnen ainiaisen,	
vähitellen lämmeten		tuosta kyntö, tuosta kylvö,	
painokkaammin ja hitaammin	f	tuosta kasvu kaikenlainen!	300
taas hiljemmin	mf	Tuosta kuu kumottamahan,	
hitaasti, iloisesti ja hartaasti	Λ	onnen päivä paistamahan	
hitaasti ja suurella lämmöllä	f	Suomen suurille[t] tiloille,	
katse kauas luotuna		Suomen maille[m] mairehille!»	
Kaikki hellästi ja huolellisesti, matalalta	mf	Saattoi sampuen muruset,	391
		kirjokannen kappalehet	
korkeammalta	mp	nenähän utuisen niemen,	
		päähän saaren terhenisen,	
hitaasti, vähitellen kiihdyttäen	mf-f	kasvamahan, | karttumahan, |	395
		saamahan, | satoamahan |	
hiljemmin, mutta silti painokkaasti	mf	olu'iksi ohraisiksi,	
		leiviksi rukihisiksi.	
Naiset (kaikki) tasaisesti ja vaatimattomasti		(Siinä vanha Väinämöinen	
		itse[t] tuon sanoiksi virkki:)	

Väinämöinen juhlallisesti, hitaasti, selvästi painottaen		»Anna[l], Luoja, suo[j] Jumala,	
		anna' onni ollaksemme,	
		hyvin ain' eleäksemme,	
		kunnialla kuollaksemme	
yhä harveten		suloisessa Suomenmaassa,	405
		kaunihissa Karjalassa!»	
Miehet vähän vilkkaammin		Ole[p] puolla poikiesi,	
		aina lastesi apuna,	
hartaasti		aina yöllisnä tukena,	
		päivällisnä vartijana!	
Miehet ja *altot* voimakkaasti ja tarmokkaasti		Aita rautainen rakenna,	
		kivilinna liitättele'	
lämmöllä ja rakkaudella		ympäri minun eloni,	425
hitaammin		kahen puolen kansoani	
intoutuen, korkea sävel		maasta saaen taivosehen,	
vähän hiljemmin		taivosesta maahan asti.	
Kaikki juhlallisesti, hitaasti, vielä selvemmin painottaen kuin V.	f	Anna[l], Luoja, suo[j], Jumala,	401
	ff	anna" onni ollaksemme,	
		hyvin ain' eleäksemme,	
hieman matalampi ääni	f	kunnialla kuollaksemme	
taas kohoten	ff	suloisessa Suomenmaassa,	405
vähitellen hiljeten	ff-mf	kaunihissa Karjalassa!	

KALEVALA-KIRJOJA

Kalevala. Suomen suurimpain taiteilijain eri aikoina valmistamin kuvin: 73 taidejäljennöstä, 22 nimiö- ja päällyslehtinäytettä. 461 s. 70 mk, sid. 95 mk, nahkaselk. 120 mk.

E. N. Setälä: **Sammon arvoitus.** Isien runous ja usko. Kaksivärisillä puupiirroksilla somistanut *Kalle Carlstedt.* 40 liitekuvaa. Sid. 300 mk, nahkaselk. 400 mk, kokonahkakans. 700 mk.

Suomen suku. Kokoomateos suomensukuisista kansoista. I. 277 kuvaa. 75 mk, sid. 95 mk. — II. 559 kuvaa ja 16 karttaa. 100 mk, sid. 130 mk. — III. 736 ja 32 värikuvaa. 150 mk, sid. 175 mk.

U. T. Sirelius: **Suomen kansanomaista kulttuuria.** Esineellisen kansatieteen tuloksia. I. 724 kuvaa. 60 mk, sid. 80 mk. — II. 1,235 kuvaa. 96 mk, sid. 120 mk. — I–II nahkaselkäk. 280 mk.

Sata Kantelettaren laulua. Puupiirroksilla somistanut *Kalle Carlstedt.* Sid. 300 mk, nahkaselk. 350 mk, kokonahkak. 500 mk.

Eino Leino: **Helkavirsiä.** Puupiirroksilla somistanut *Kalle Carlstedt.* Toinen painos. 75 mk, sid. 135 mk, nahkaselk. 175 mk. — Muistopainos. 160 s. 15 mk, sid. 25 mk, kokonahkak. 80 mk.

Ilmari Kianto: **Vienan Karjala — Kalevalan kehto.** Erämaankävijän elämyksiä. Hinta 45 mk, sid. 60 mk.

Väinö Salminen: **Kalevala-kirja.** Kalevalan riemuvuodeksi laadittu erikoisteos. 164 sivua 95 kuvaa. 15 mk, sid. 22 mk.

Kalevalan kauneutta. Valokuvin valaistuja runosäkeitä. Toimitt. *H. J. Viherjuuri* ja *A. O. Väisänen.* Erittäin hieno kuvateos. Sid. 40 mk.

Kalevalan kauneuksia. Toimitt. *F. A. Hästesko.* I. 6 mk 50 p. II. 18 mk.

Suomalainen kansanrunous. Toimittanut *F. A. Hästesko.* Yleistajuisia tutkielmia. 18 mk, sid. 25 mk.

O. A. Kallio: **Elias Lönnrot.** Kolmas, korjattu ja tarkistettu painos. Kuvit. 8 mk, sid. 12 mk.

Iivo Härkönen: **Runolaulajia.** Vanhan runon viimeinen miespolvi kaukaisella Suomen äärellä. Kuvit. 28 mk, sid. 38 mk.

Iivo Härkönen: **Runojen ja metsäin Karjala.** Kylästä kylään käypä, kuvitettu esitys Raja-Karjalasta. 5 mk.

Oskar Relander: **Pohjois- ja Itä-Karjala.** 10 mk, sid. 20 mk.

Ernst Lampén: **Pikakuvia Raja-Karjalasta.** Kuvitettu matkakirja. 65 kuvaa. 22 mk, sid. 34 mk.

A. W. Ervasti: **Muistelmia matkalta Venäjän Karjalassa 1879.** Toinen korjattu painos. 239 sivua. 10 mk.

Arvo Suominen: **Taistelu Sammosta.** Lausunta- ja esitysohjeita. 5 mk.

A. O. Väisänen: **Kalevalaisia sävelmiä.** Yksiäänisten kuorojen ja laulajien yhteisesti esitettäviksi. 3 mk.

Hinta 5 mk.